KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 9.3.2010
KOM(2010) 82 wersja ostateczna

2010/0050 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym

UZASADNIENIE

1. WPROWADZENIE

1. Celem niniejszego wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady jest ustanowienie wspólnych minimalnych standardów w zakresie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym w całej Unii Europejskiej. Wniosek ten jest pierwszym z serii środków określonych w harmonogramie prac w zakresie praw proceduralnych, przyjętym przez Radę w dniu 30 listopada 2009 r., w którym Komisja otrzymała wytyczne, aby przedkładać wnioski na zasadzie podejścia stopniowego. Takie podejście uważa się obecnie za najlepsze, uznając, iż będzie ono sprzyjać stopniowemu budowaniu i pogłębianiu wzajemnego zaufania. W świetle powyższego niniejszy wniosek powinien być rozpatrywany jako część pakietu ustawodawczego, jaki ma być przedstawiony w kolejnych kilku latach, którego celem jest zapewnienie minimalnego zestawu praw proceduralnych w postępowaniu karnym w Unii Europejskiej.

2. Niniejszy wniosek dąży do wzmocnienia ochrony praw podejrzanych, którzy nie rozumieją języka postępowania, ani tym językiem nie władają. Istnienie minimalnych wspólnych standardów w odniesieniu do tych praw powinno ułatwić realizację zasady wzajemnego uznawania, a co za tym idzie polepszyć działanie współpracy sądowej między państwami członkowskimi UE.

3. Niniejszy wniosek zbliżony jest do wniosku przedstawionego jako projekt decyzji ramowej w dniu 8 lipca 2009 r.[1] Niniejszy wniosek zastępuje poprzedni wniosek. Tekst ten był przedmiotem dyskusji w grupach roboczych w Radzie. W dniu 23 października 2009 r. Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości osiągnęła porozumienie co do ogólnego kształtu wniosku, ale ze względu na brak czasu nie udało się go przyjąć przed 1 grudnia 2009 r., kiedy to wszedł w życie traktat lizboński i tym samym wniosek stał się nieaktualny.

4. Jeśli chodzi o podstawę prawną, niniejszy wniosek opiera się na art. 82 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Artykuł ten stanowi, że „w zakresie niezbędnym dla ułatwienia wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych, jak również współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym, Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze dyrektyw zgodnie ze zwykłą procedurą prawodawczą, mogą ustanawiać normy minimalne. Normy takie uwzględniają różnice między tradycjami i systemami prawnymi Państw Członkowskich.

   Dotyczą one:

   a) wzajemnego dopuszczania dowodów między Państwami Członkowskimi;

   b) praw jednostek w postępowaniu karnym;

   c) praw ofiar przestępstw;

[1] COM(2009) 338 z 8.7.2009.

d)[…]”.

Aby wzajemne uznawanie funkcjonowało sprawnie, konieczne jest wzajemne zaufanie. Do pogłębienia wzajemnego zaufania, a co za tym idzie, także i współpracy, konieczne jest osiągnięcie pewnego stopnia zgodności przepisów.

5. Prawo do korzystania z pomocy tłumacza ustnego lub pisemnego, które wywodzi się z europejskiej konwencji praw człowieka (EKPC), i może również zostać wyprowadzone z Karty praw podstawowych UE[2], ma zasadnicze znaczenie dla osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa, która nie rozumie języka postępowania, aby mogła zapoznać się z zarzutami i zrozumieć przebieg postępowania. Zgodnie z EKPC, pomoc tłumacza ustnego i tłumacza pisemnego musi być zapewniona nieodpłatnie.

6. Ocena skutków - SEC(2009)915 wraz ze streszczeniem SEC(2009)916. W celu uzasadnienia wniosku przedstawionego w lipcu 2009 r. Komisja przeprowadziła ocenę skutków, która odnosi się *mutatis mutandis* do niniejszego wniosku w sprawie dyrektywy. Sprawozdanie dotyczące oceny skutków dostępne jest na stronie internetowej http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/docs/ia_2009/sec_2009_0917_en.pdf .

2. PRZEBIEG PROCEDURY

7. Artykuł 6 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej stanowi, że prawa podstawowe, zagwarantowane w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz wynikające z tradycji konstytucyjnych wspólnych państwom członkowskim, stanowią część prawa Unii jako zasady ogólne prawa. Artykuł 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej stanowi, że Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z 7 grudnia 2000 roku, w brzmieniu dostosowanym 12 grudnia 2007 roku w Strasburgu, która ma taką samą moc prawną jak Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz Traktat o Unii Europejskiej. Artykuł 47 Karty praw podstawowych gwarantuje prawo dostępu do bezstronnego sądu, w tym do porady prawnej, skorzystania z pomocy przedstawiciela, a art. 48 gwarantuje poszanowanie prawa do obrony.

8. W konkluzjach prezydencji z Rady Europejskiej w Tampere[3] stwierdzono, że zasada wzajemnego uznawania powinna stać się podstawą współpracy sądowej, ale podkreślono również, że wzajemne uznawanie „…oraz zbliżenie przepisów w koniecznym zakresie ułatwi […] sądową ochronę praw jednostki”[4].

---

2 W wyjaśnieniach dotyczących Karty Praw Podstawowych (Dz.U C 303 z 14.12.2007) załączonych do karty, w części dotyczącej art. 48 podano: „Artykuł 48 jest taki sam jak artykuł 6 ustępy 2 i 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w brzmieniu: [*cytat art. 6 ust. 2 i 3 EKPCz*]. Zgodnie z artykułem 52 ustęp 3, prawo to ma takie samo znaczenie i zakres, jak prawo zagwarantowane przez europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Artykuł 52 ust. 3 karty stanowi: „Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę.”

3 15 i 16 października 1999 r.

4 Pkt 33.

9. W komunikacie Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 26 lipca 2000 r. w sprawie wzajemnego uznawania ostatecznych orzeczeń w sprawach karnych[5] wskazano, że „w związku z tym należy zagwarantować, żeby traktowanie podejrzanych oraz prawo do obrony nie tylko nie ucierpiały w związku z wdrożeniem zasady [wzajemnego uznawania], ale także aby dzięki niemu zwiększyły się gwarancje procesowe".

10. Znalazło to potwierdzenie w programie środków mających na celu wprowadzenie w życie zasady wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych[6], przyjętym przez Radę i Komisję. Wskazano w nim, że „wzajemne uznawanie w znacznym stopniu zależy od kilku parametrów, które wpływają na jego efektywne stosowanie".

11. Do parametrów tych zaliczyć można mechanizmy gwarancji procesowych dotyczących praw podejrzanych (parametr 3) oraz określenie wspólnych minimalnych standardów mających na celu łatwiejsze stosowanie zasady wzajemnego uznawania (parametr 4). Niniejszy wniosek dotyczący dyrektywy jest wyrazem realizacji wskazanego celu wzmocnienia ochrony praw jednostki.

12. W 2004 r. Komisja przedstawiła kompleksowy wniosek[7], który obejmował pewne ważne prawa oskarżonych w postępowaniu karnym. Wniosek ten nie został przyjęty przez Radę.

13. W dniu 30 listopada 2009 r. Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości przyjęła harmonogram działań mających na celu umocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym[8], w którym wezwała do przyjęcia – poprzez zastosowanie podejścia stopniowego – pięciu środków dotyczących niektórych ważnych praw procesowych i zwróciła się do Komisji o przedłożenie w tym celu odpowiednich wniosków. Pierwszy środek przewidziany w tym harmonogramie dotyczy prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego.

14. Program sztokholmski przyjęty przez Radę Europejską na posiedzeniu w dniach 10-11 grudnia 2009 r.[9] potwierdził znaczenie ochrony praw jednostki w postępowaniu karnym, które stanowi jedną z podstawowych wartości Unii, mającą zasadnicze znaczenie dla utrzymania wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi i zaufania opinii publicznej w Unii Europejskiej. Program sztokholmski odwołuje się do harmonogramu jako nieodłącznej części programu wieloletniego i wzywa Komisję do przedłożenia odpowiednich wniosków zmierzających do jego szybkiego wdrożenia.

3. PRAWO DO POMOCY TŁUMACZA PISEMNEGO I USTNEGO W KSZTAŁCIE USTANOWIONYM PRZEZ EKPC ORAZ PRZEZ KARTĘ PRAW PODSTAWOWYCH UE

15. Artykuł 5 EKPC – Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego – stanowi:

---

5 COM(2000) 495 z 29.7.2000 r.
6 Dz.U. C 12 z 15.1.2001, s. 10.
7 COM(2004) 328 z 28.4.2004.
8 Dz.U. C 295 z 4.12.2009, s. 1.
9 Konkluzje Rady Europejskiej, 10-11 grudnia 2009 r.

„1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie ustalonym przez prawo: (...)

f) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania osoby […] przeciwko której toczy się postępowanie […]o ekstradycję.

2. Każdy, kto został zatrzymany, powinien zostać niezwłocznie i w zrozumiałym dla niego języku poinformowany o przyczynach zatrzymania i o stawianych mu zarzutach.

(...)

4. Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem".

Artykuł 6 EKPC – Prawo do rzetelnego procesu sądowego – stanowi, że:

„3. Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do:

a) niezwłocznego otrzymania szczegółowej informacji w języku dla niego zrozumiałym o istocie i przyczynie skierowanego przeciwko niemu oskarżenia;

(...)

e) korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie rozumie lub nie mówi językiem używanym w sądzie".

Powyższe prawa znajdują odzwierciedlenie w art. 6 oraz 47-50 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. W szczególności art. 47 gwarantuje prawo do dostępu do bezstronnego sądu, w tym do porady prawnej i skorzystania z pomocy przedstawiciela; art. 48 gwarantuje poszanowanie zasady domniemania niewinności i prawa do obrony[10].

16. W swoich orzeczeniach związanych z art. 6 EKPC Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC) wskazywał na prawo oskarżonego do bezpłatnej pomocy tłumacza ustnego, nawet w przypadku późniejszego skazania, na prawo otrzymywania przez oskarżonego dokumentów, w których przedstawiono zarzuty w języku, który rozumie, na prawo do tłumaczenia ustnego w zakresie umożliwiającym oskarżonemu zrozumienie postępowania oraz na prawo do tego, aby tłumaczenia tego dokonywał kompetentny tłumacz. Prawo do bezpłatnego tłumaczenia ustnego, nawet w przypadku późniejszego skazania zostało ustalone w wyroku *Luedicke, Belkacem i Koç przeciwko Niemcom*[11]. W wyroku *Kamasinski przeciwko Austrii*[12]

---

[10] Zob. przypis 2.

[11] *28 listopada 1978 r., seria A, nr 29.* „46. Trybunał uważa więc, że zwykłe znaczenie terminu […] „bezpłatny" w art. 6 ust. 3 lit. e) […] potwierdzone jest przez przedmiot i cel art. 6. Trybunał stwierdza, że prawo chronione przez art. 6 ust. 3 lit. e) pociąga za sobą, w odniesieniu do każdej osoby, która nie

ustalono, że jakość zapewnionego tłumaczenia musi być odpowiednio wysoka, by umożliwić pozwanemu poznanie sprawy skierowanej przeciwko niemu oraz skuteczną obronę. Prawo to obejmuje również materiał dowodowy i postępowanie przygotowawcze. ETPC orzekł, że jakość tłumaczenia ustnego musi być „odpowiednia" oraz że szczegóły dotyczące zarzutów muszą być przedstawione oskarżonemu w języku, który rozumie (*Brozicek przeciwko Włochom*[13]). Ciężar dowodu, że oskarżony w odpowiednim stopniu włada językiem postępowania leży po stronie organów sądowniczych; oskarżony nie ma obowiązku wykazać, że tego języka nie zna[14]. Tłumacz ustny musi być kompetentny, a sędzia musi stać na straży sprawiedliwego postępowania (*Cuscani przeciwko Wielkiej Brytanii*[15]).

17. Wniosek dotyczący dyrektywy określa podstawowe obowiązki w oparciu o EKPC i orzecznictwo ETPC. W wyniku prac forum refleksji nad wielojęzycznością i kształceniem tłumaczy ustnych[16] powstało sprawozdanie zawierające zalecenia w zakresie jakości tłumaczeń ustnych i pisemnych. Sprawozdanie było wynikiem posiedzeń forum refleksji, które zostało powołane przez Dyrekcję Generalną ds. Tłumaczeń Ustnych w 2008 r. z zadaniem stwierdzenia, czy istnieje potrzeba podjęcia działań, a jeśli tak – jakiego rodzaju działań. Na forum stwierdzono konieczność podjęcia działań i wytyczono zalecenia dotyczące tego, jak zapewnić lepsze tłumaczenia ustne w sprawach karnych przez kompetentnych i wykwalifikowanych tłumaczy. W zaleceniach wymienia się specjalny program studiów w dziedzinie prawnych tłumaczeń ustnych oraz system akredytacji, certyfikacji i rejestracji ustnych tłumaczy sądowych.

18. Dyrekcja Generalna ds. Tłumaczeń Pisemnych Komisji Europejskiej (DGT) zainicjowała wprowadzenie europejskiego dyplomu w dziedzinie tłumaczeń pisemnych (*ang. European Master's degree in Translation*). We współpracy z grupą ekspertów złożoną z wybitnych osobistości świata akademickiego opracowano ramy odniesienia obejmujące tabelę sześciu kluczowych umiejętności, jakie tłumacz pisemny musi nabyć w toku kształcenia. We wrześniu 2009 r. DGT utworzyła sieć programów studiów tłumaczeniowych drugiego stopnia w całej UE, które oferują wysoką jakość kształcenia. Sieć ta ma służyć doskonaleniu kształcenia tłumaczy pisemnych, w tym w specjalistycznej dziedzinie tłumaczeń prawniczych oraz promować zawód tłumacza pisemnego we wszystkich państwach członkowskich.

19. W razie konieczności istnieje możliwość wykorzystania funduszy unijnych do wspierania działań państw członkowskich podejmowanych w celu dostosowania się do wymogów niniejszej dyrektywy, w szczególności w odniesieniu do narzędzi dla tłumaczy pisemnych i ustnych finansowanych ze środków publicznych.

---

władа językiem używanym w sądzie lub go nie rozumie, prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza ustnego bez późniejszej konieczności zwrotu poniesionych w tym zakresie kosztów."

12 19 grudnia 1989 r., seria A, nr 168.

13 19 grudnia 1989 r., (skarga nr 10964/84) [1989] ETPC 23.

14 „41.[…] Włoskie organy sądowe powinny były podjąć kroki w celu dostosowania się i zapewnienia przestrzegania wymogów art. 6 ust. 3 lit. a), chyba że były w stanie udowodnić, że skarżący miał w rzeczywistości znajomość włoskiego wystarczającą, aby zrozumieć znaczenie doręczonego mu listu zawierającego opis wniesionych przeciwko niemu zarzutów. Dowód na to nie wynika z dokumentów w aktach sprawy, ani zeznań świadków przesłuchanych w dniu 23 kwietnia 1989 r. W tym punkcie nastąpiło więc naruszenie art. 6 ust. 3 lit a)".

15 24 września 2002 r. – nr 3277/96

16 http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/docs/FinalL_Reflection_Forum_Report_en.pdf .

4. POSZCZEGÓLNE PRZEPISY

Artykuł 1 – Zakres stosowania

19. Zakres stosowania obejmuje postępowanie karne oraz postępowanie służące wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania. Przepisami dyrektywy objęta jest każda osoba od momentu podejrzenia o popełnienie przestępstwa, do momentu zakończenia postępowania (w tym postępowania odwoławczego). Fakt, iż sprawy z europejskim nakazem aresztowania podlegają niniejszej dyrektywie ma zasadnicze znaczenie, albowiem decyzja ramowa dotycząca europejskiego nakazu aresztowania uwzględnia to zagadnienie jedynie w sposób ogólny. W tym kontekście wniosek stanowi rozwinięcie art. 5 EKPC.

20. W związku z faktem, iż ETPC w swoim orzecznictwie uściślił, że art. 6 EKPC powinien obejmować osoby przesłuchiwane w związku z czynem zagrożonym karą niezależnie od tego, czy formalnie przedstawiono im zarzuty, zakresem stosowania tego przepisu objęte są również osoby aresztowane lub zatrzymane w związku z podejrzeniem o popełnienie takiego czynu. Prawa te mają zastosowanie od momentu, kiedy dana osoba zostaje poinformowana, że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa.

Artykuł 2 – Prawo do tłumaczenia ustnego

21. Artykuł ten ustanawia podstawową zasadę, że tłumaczenie ustne należy zapewnić na etapie postępowania przygotowawczego oraz postępowania sądowego – tj. podczas przesłuchania przez policję, w trakcie rozprawy, wszelkich posiedzeń między rozprawami oraz procedury odwoławczej. Obejmuje to tłumaczenie ustne w kontaktach między podejrzanym lub oskarżonym a obrońcą. Należy ustanowić system służący ustalaniu, czy dana osoba potrzebuje tłumacza ustnego oraz system umożliwiający zaskarżenie decyzji o braku konieczności zapewnienia tłumacza ustnego oraz zaskarżenie jakości otrzymanego tłumaczenia ustnego.

22. Prawo to wyraźnie obejmuje postępowanie służące wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania.

Artykuł 3 – Prawo do tłumaczenia najważniejszych dokumentów

23. W celu zagwarantowania rzetelnego postępowania podejrzany ma prawo do otrzymania pisemnego tłumaczenia najważniejszych dokumentów. W wyroku *Kamasinski przeciwko Austrii*[17] ETPC orzekł, że prawo do tłumaczenia ustnego odnosi się do „dokumentów" oraz że pozwany musi mieć możliwość poznania toczącej się przeciwko niemu sprawy w stopniu wystarczającym do obrony[18]. Za

---

17 19 grudnia 1989 r., seria A, nr 168.

18 "74. Prawo […] do bezpłatnej pomocy tłumacza odnosi się nie tylko do oświadczeń ustnych w trakcie rozprawy, ale także do dokumentów i postępowania przygotowawczego. Art. 6 ust. 3 lit e) oznacza, że »oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą«, który nie rozumie języka używanego w sądzie, ani nim nie włada, ma prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza w zakresie tłumaczenia pisemnego lub tłumaczenia ustnego wszystkich dokumentów i oświadczeń w skierowanym przeciwko niemu postępowaniu, które umożliwiają tej osobie rozumienie lub porozumiewanie się w języku sądu w celu korzystania z prawa do sprawiedliwego procesu sądowego. […] Niemniej art. 6 ust. 3 lit e) nie posuwa się do ustanowienia wymogu pisemnego tłumaczenia wszystkich elementów dowodowych na

najważniejsze dokumenty w postępowaniu karnym należy więc uznać zarzuty lub akt oskarżenia i wszelki związany z nim materiał dowodowy, taki jak zeznania najważniejszych świadków w celu umożliwienia szczegółowego zrozumienia „istoty i przyczyny skierowanego przeciwko niemu oskarżenia" zgodnie z art. 6 ust. 3 lit. a) EKPC. Należy również zapewnić tłumaczenie nakazu zatrzymania lub nakazu zastosowania środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności oraz wyroku, co jest konieczne do umożliwienia wykonania prawa do odwołania (protokół 7 do EKPC, art. 2). Jeśli dokumenty są bardzo długie, tłumaczenie może ograniczyć się do istotnych fragmentów.

24. Zgodnie z zasadami postępowania służącego wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania, należy przetłumaczyć europejski nakaz aresztowania.

25. Osoba może zrzec się prawa do tłumaczenia, jeśli przedtem otrzymała poradę prawną.

Artykuł 4 – Koszt tłumaczeń pisemnych i ustnych

26. Artykuł ten stanowi, że państwa członkowskie ponoszą koszty tłumaczeń pisemnych oraz ustnych. Prawo do bezpłatnego tłumaczenia ustnego, nawet w przypadku późniejszego skazania zostało ustalone w wyroku *Luedicke, Belkacem i Koç przeciwko Niemcom*[19].

Artykuł 5 – Jakość tłumaczeń pisemnych i ustnych

27. Artykuł ten ustanawia podstawowe wymogi dotyczące zagwarantowania jakości tłumaczenia ustnego i pisemnego. Zalecenia odnoszące się do tego zagadnienia można znaleźć w sprawozdaniu forum refleksji nad wielojęzycznością i kształceniem tłumaczy ustnych[20].

Artykuł 6 - Klauzula o nienaruszaniu poziomu ochrony

28. Celem tego artykułu jest zagwarantowanie, aby ustanowienie wspólnych minimalnych standardów zgodnie z niniejszą dyrektywą nie skutkowało obniżeniem standardów w niektórych państwach członkowskich oraz zapewniało przestrzeganie standardów wyznaczonych przez europejską konwencję o ochronie praw człowieka, Kartę praw podstawowych i inne stosowne przepisy prawa międzynarodowego. Państwa członkowskie mają całkowitą swobodę w zakresie ustanowienia standardów wyższych, niż określone w niniejszej dyrektywie.

---

piśmie lub oficjalnych dokumentów procesowych. Pomoc tłumacza powinna umożliwić podejrzanemu zapoznanie się ze sprawą oraz obronę, przede wszystkim poprzez umożliwienie mu przedstawienia sądowi swojej wersji wydarzeń. Aby zapewnić praktyczne i skuteczne stosowanie art. 6 ust. 3 lit e) obowiązek nałożony na organy sądowe nie ogranicza się jedynie do wyznaczenia tłumacza, ale jeśli wymagają tego szczególne okoliczności, może on także w szerokim rozumieniu oznaczać kontrolę jakości zapewnionego tłumaczenia (zob. wyrok w sprawie Artico)"..

19 „46. Trybunał uważa więc, że zwykłe znaczenie terminu […] „bezpłatny" w art. 6 ust. 3 lit. e) […] potwierdzone jest przez przedmiot i cel art. 6. Trybunał stwierdza, że prawo chronione przez art. 6 ust. 3 lit. e) pociąga za sobą, w odniesieniu do każdej osoby, która nie włada językiem używanym w sądzie lub go nie rozumie, prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza ustnego bez późniejszej konieczności zwrotu poniesionych w tym zakresie kosztów."

20 Zob. przypis 14.

Artykuł 7 – Wdrażanie

29. Artykuł ten stanowi, że państwa członkowskie muszą dokonać wdrożenia dyrektywy do dnia xx. xx. 20xx r. i w tym samym terminie przekazać tekst przepisów wdrażających do prawa krajowego Radzie oraz Komisji.

Artykuł 8 – Sprawozdanie

30. Dwanaście miesięcy po upływie terminu wdrożenia Komisja musi przedstawić Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, w którym dokona oceny, w jakim zakresie państwa członkowskie podjęły konieczne działania w celu dostosowania się do niniejszej dyrektywy i do którego załączy, w razie konieczności, odpowiednie wnioski ustawodawcze.

Artykuł 9 – Wejście w życie

31. Artykuł ten stanowi, że niniejsza dyrektywa wejdzie w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

5. ZASADA POMOCNICZOŚCI

32. Ponieważ państwa członkowskie samodzielnie nie mogą w zadowalającym stopniu osiągnąć celu proponowanego działania, a mianowicie zapewnić promowania wzajemnego zaufania, zasadnicze znaczenie ma osiągnięcie porozumienia w sprawie wspólnych minimalnych standardów, które będą stosowane na terenie całej Unii Europejskiej. Wniosek dokona zbliżenia najważniejszych przepisów proceduralnych obowiązujących w państwach członkowskich w odniesieniu do tłumaczenia pisemnego i ustnego w postępowaniu karnym i przyczyni się tym samym do budowania wzajemnego zaufania. Wniosek jest zatem zgodny z zasadą pomocniczości.

6. ZASADA PROPORCJONALNOŚCI

33. Wniosek jest zgodny z zasadą proporcjonalności, ponieważ ogranicza się do minimum wymaganego dla osiągnięcia omawianych celów na poziomie unijnym i nie wykracza poza to, co jest konieczne dla realizacji tych celów.

2010/0050 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 82 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej[21],

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego[22],

uwzględniając opinię Komitetu Regionów[23],

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Artykuł 47 Karty praw podstawowych UE zapewnia prawo dostępu do bezstronnego sądu, w tym do porady prawnej i skorzystania z pomocy przedstawiciela. Jej art. 48 gwarantuje poszanowanie zasady domniemania niewinności i prawa do obrony.

(2) Unia Europejska postawiła sobie za cel utrzymanie i rozwój przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej w Tampere z dnia 15 i 16 października 1999 r., a zwłaszcza ich pkt 33, zasada wzajemnego uznawania powinna stać się podwalinami współpracy sądowej zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych w obrębie Unii Europejskiej.

(3) W dniu 29 listopada 2000 r. Rada, zgodnie z konkluzjami z posiedzenia w Tampere, przyjęła program środków mających na celu wprowadzenie w życie zasady wzajemnego uznawania w sprawach karnych[24]. We wprowadzeniu do tego programu wyjaśniono, że wzajemne uznawanie „ma na celu wzmocnienie współpracy między państwami członkowskimi, ale także zwiększenie ochrony praw jednostki”.

---

21 Dz.U. C […] z […], s. […].
22 Dz.U. C […] z […], s. […].
23 Dz.U. C […] z […], s. […].
24 Dz.U. C 12 z 15.1.2001, s. 10.

(4) Wdrożenie zasady wzajemnego uznawania decyzji w sprawach karnych zakłada, że państwa członkowskie mają wzajemne zaufanie do swoich systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Zakres wzajemnego uznawania w znacznym stopniu zależy od szeregu parametrów, w tym „mechanizmu zabezpieczenia praw […] podejrzanych”[25] oraz wspólnych minimalnych standardów niezbędnych dla ułatwienia stosowania zasady wzajemnego uznawania.

(5) Zasada wzajemnego uznawania może skutecznie działać jedynie w duchu zaufania, gdy nie tylko organy sądowe, ale wszyscy uczestnicy procesu karnego postrzegają decyzje organów sądowych innego państwa członkowskiego jako równoważne z decyzjami sądów ich własnego państwa, co wymaga „nie tylko zaufania do tego, że przepisy partnera są właściwe, ale także ufności, że są one prawidłowo stosowane”[26].

(6) Mimo że wszystkie państwa członkowskie są stronami europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, z doświadczenia wynika, że nie zawsze stanowi to o zapewnieniu wystarczającego zaufania do systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych innych państw członkowskich.

(7) Artykuł 82 ust. 2 Traktatu przewiduje możliwość ustanowienia norm minimalnych stosowanych w państwach członkowskich w celu ułatwienia wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych, jak również współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym. Wspólne minimalne standardy powinny prowadzić do zwiększenia zaufania do systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych wszystkich państw członkowskich, co z kolei powinno spowodować wzrost skuteczności współpracy sądowej w klimacie wzajemnego zaufania.

(8) W dniu 30 listopada 2009 r. Rada przyjęła harmonogram działań dotyczących praw procesowych, w którym wezwała Komisję do przedłożenia – poprzez zastosowanie podejścia stopniowego – wniosków ustawodawczych dotyczących prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego, prawa do uzyskania informacji o przysługujących prawach, prawa do pomocy prawnej przed procesem i w jego trakcie, prawa do porozumiewania się z rodziną, pracodawcą oraz kontaktu z władzami konsularnymi, a także zasady ochrony podejrzanych wymagających szczególnej uwagi.

(9) Niniejsza dyrektywa, będąca pierwszym środkiem przyjmowanym w ramach wspomnianego harmonogramu, powinna ustanowić wspólne standardy w odniesieniu do tłumaczeń ustnych i pisemnych w postępowaniu karnym w celu wzmocnienia koniecznego zaufania między państwami członkowskimi.

(10) Prawo osób, które nie rozumieją języka postępowania, do korzystania z tłumaczenia ustnego i pisemnego zostało sformułowane w art. 6 EKPC, w wykładni zawartej w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Dyrektywa powinna ułatwiać korzystanie z tych praw w praktyce, zmierzając do zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu.

---

[25] Dz.U. C 12 z 15.1.2001, s. 10.

[26] COM(2000) 495, 26.7.2000, s. 4.

(11) Prawa przewidziane w niniejszej dyrektywie powinny stosować się również do postępowania służącego wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania. Państwa wykonujące, powinny zapewnić tłumaczenie ustne i pisemne każdej osobie, która nie rozumie języka postępowania ani nim nie włada, a także ponosić koszty takich tłumaczeń.

(12) Podejrzany lub oskarżony powinien mieć możliwość, między innymi, wyjaśnić swoją wersję wydarzeń swojemu obrońcy, wskazać stwierdzenia, z którymi się nie zgadza i zwrócić uwagę obrońcy na fakty, które powinny zostać wysunięte na jego obronę.

(13) Od orzeczenia uznającego brak konieczności zapewnienia tłumaczenia ustnego lub pisemnego powinno przysługiwać odwołanie. Państwa członkowskie powinny zagwarantować podejrzanemu lub oskarżonemu prawo zaskarżenia decyzji uznającej brak konieczności zapewnienia tłumaczenia pisemnego, również w przypadkach, gdy tłumaczenie ustne lub pisemne jest na tyle niewystarczające, że można je przyrównać do braku tłumaczenia.

(14) U podstaw rzetelnego wymiaru sprawiedliwości leży obowiązek opieki nad podejrzanymi i oskarżonymi, którzy znajdują się w potencjalnie słabszej sytuacji w szczególności ze względu na niepełnosprawność, która może wpływać na ich zdolności skutecznego porozumiewania się. Właściwe organy powinny zatem zadbać, aby osoby te mogły korzystać z praw przewidzianych w niniejszej dyrektywie, mając na uwadze słabszą pozycję tych osób, która wpływa na ich zdolność rozumienia postępowania i zdolność komunikowania się, i podjąć odpowiednie kroki w celu zagwarantowania tych praw.

(15) Rzetelność postępowania wymaga, aby podejrzany lub oskarżony otrzymał tłumaczenie najważniejszych dokumentów. Najważniejsze dokumenty, które powinny zostać przetłumaczone, obejmują wszelkie decyzje o pozbawieniu wolności, akt oskarżenia, najważniejsze dokumenty dowodowe oraz wyrok.

(16) Rezygnacja z prawa do tłumaczenia pisemnego powinna być jednoznaczna i możliwa jedynie po otrzymaniu porady prawnej.

(17) Skuteczność tłumaczenia ustnego i pisemnego powinna zostać zagwarantowana za pomocą różnych metod, w tym również poprzez zapewnienie szkoleń dla sędziów, obrońców, prokuratorów, policji i pozostałego personelu sądowego, dzięki którym wzrośnie wiedza na temat sytuacji osób korzystających z tłumaczeń ustnych oraz na temat zadań tłumaczy ustnych.

(18) Niniejsza dyrektywa powinna ustanowić normy minimalne. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość rozszerzenia praw określonych w niniejszej dyrektywie, aby zagwarantować wyższy poziom ochrony, również w sytuacjach niewskazanych wyraźnie w dyrektywie. Poziom ochrony nie może być niższy niż standardy ustanowione w europejskiej konwencji praw człowieka, w wykładni zawartej w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

(19) Niniejsza dyrektywa uwzględnia prawa podstawowe i przestrzega zasad, które zostały uznane w szczególności w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. W szczególności niniejsza dyrektywa ma na celu promowanie prawa do wolności,

rzetelnego procesu sądowego oraz prawa do obrony i musi zostać wdrożona w taki sposób, aby te prawa gwarantować.

(20) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby przepisy niniejszej dyrektywy, odpowiadające prawom gwarantowanym przez europejską konwencję praw człowieka były wdrażane w sposób spójny z tymi prawami oraz z odpowiednim orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

(21) W związku z tym, że państwa członkowskie działając jednostronnie, czy to poziomie centralnym, regionalnym czy lokalnym, nie mogą osiągnąć celu w postaci opracowania wspólnych minimalnych standardów, który może zostać osiągnięty jedynie na poziomie Unii, Parlament Europejski i Rada mogą przyjąć środki zgodne z zasadą pomocniczości, o której mowa w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest niezbędne dla osiągnięcia tego celu.

(22) Zgodnie z art. 1, 2, 3 i 4 Protokołu w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Zjednoczone Królestwo i Irlandia zgłosiły chęć uczestnictwa w przyjęciu i stosowaniu niniejszej dyrektywy] / [Bez uszczerbku dla art. 4 Protokołu w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości Zjednoczone Królestwo i Irlandia nie będą uczestniczyć w przyjęciu niniejszej dyrektywy i nie będą nią związane, ani nie będą jej stosować][27]. Zgodnie z art. 1 i 2 protokołu w sprawie stanowiska Danii załączonego do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej dyrektywy, nie jest więc nią związana ani jej nie stosuje.

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1
Przedmiot i zakres stosowania

1. Niniejsza dyrektywa ustanawia zasady dotyczące prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego w postępowaniu karnym oraz w trakcie postępowania służącego wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania.

2. Państwa członkowskie gwarantują, aby prawa, o których mowa w ust. 1 miały zastosowanie wobec każdej osoby od momentu poinformowania jej przez właściwe władze państwa członkowskiego, że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa, do momentu zakończenia postępowania.

[27] Ostateczne brzmienie tego motywu dyrektywy będzie zależało od pozycji Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, jaką przyjmą zgodnie z postanowieniami protokołu nr 21.

Artykuł 2

Prawo do tłumaczenia ustnego

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzanemu lub oskarżonemu, który nie rozumie języka danego postępowania karnego ani nim nie włada, zapewniono niezwłocznie tłumaczenie ustne, którego jakość będzie wystarczająca, aby zagwarantować rzetelność postępowania karnego. Tłumaczenie ustne zapewnia się w trakcie postępowania przygotowawczego oraz sądowego, w tym w trakcie przesłuchiwania przez policję, wszystkich koniecznych spotkań między podejrzanym a obrońcą, w trakcie wszystkich rozpraw sądowych i wszelkich niezbędnych posiedzeń między rozprawami.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby w koniecznych przypadkach zagwarantowano tłumaczenie ustne pomocy prawnej udzielanej podejrzanemu w trakcie postępowania karnego.

3. Państwa członkowskie zapewniają ustanowienie procedur sprawdzających, czy podejrzany lub oskarżony rozumie język postępowania karnego i nim włada.

4. Państwa członkowskie gwarantują podejrzanemu lub oskarżonemu prawo zaskarżenia orzeczenia uznającego brak konieczności zapewnienia tłumaczenia ustnego.

5. Prawo do bezpłatnego tłumaczenia ustnego obejmuje również pomoc osobom z upośledzeniem słuchu lub mowy.

6. W odniesieniu do postępowania służącego wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania państwa członkowskie gwarantują, aby każdej osobie, której dotyczy takie postępowanie i która nie rozumie języka postępowania ani nim nie włada, zapewniono podczas takiego postępowania tłumaczenie ustne.

Artykuł 3

Prawo do tłumaczenia pisemnego najważniejszych dokumentów

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzany lub oskarżony, który nie rozumie języka danego postępowania karnego, otrzymał tłumaczenie pisemne wszystkich najważniejszych dokumentów, którego jakość będzie wystarczająca, aby zagwarantować rzetelność postępowania karnego.

2. Najważniejsze dokumenty, które muszą zostać przetłumaczone, obejmują orzeczenie o zastosowaniu środka zapobiegawczego polegającego na pozbawieniu wolności, akt oskarżenia, najważniejsze dokumenty dowodowe oraz wyrok.

3. Podejrzany lub oskarżony lub obrońca może złożyć uzasadniony wniosek o przetłumaczenie dodatkowych dokumentów, w tym także porady prawnej sporządzonej przez obrońcę na piśmie.

4. Państwa członkowskie gwarantują podejrzanemu lub oskarżonemu prawo zaskarżenia orzeczenia uznającego brak konieczności zapewnienia tłumaczenia pisemnego.

5. W odniesieniu do postępowania służącego wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania państwa członkowskie gwarantują, aby każda osoba, której dotyczy takie postępowanie i która nie rozumie języka, w którym sporządzono europejski nakaz aresztowania, otrzymała tłumaczenie tego dokumentu.

6. Osoba, której na mocy niniejszego artykułu przysługuje prawo do tłumaczenia pisemnego, może się tego prawa zrzec po otrzymaniu porady prawnej w danej sprawie.

Artykuł 4

Ponoszenie przez państwa członkowskie kosztów tłumaczeń ustnych i pisemnych

Państwa członkowskie ponoszą koszty tłumaczeń ustnych i pisemnych wynikających ze stosowania art. 2 i 3, niezależnie od wyniku postępowania.

Artykuł 5

Skuteczność tłumaczenia ustnego i pisemnego

1. Tłumaczenie ustne oraz pisemne jest zapewniane w sposób gwarantujący podejrzanemu lub oskarżonemu możliwość pełnego korzystania z przysługujących mu praw.

2. Państwa członkowskie zapewniają szkolenia dla sędziów, obrońców, prokuratorów, funkcjonariuszy policji i pozostałego personelu sądowego w celu zagwarantowania, iż zadbają oni, aby podejrzany rozumiał przebieg postępowania i w celu zwiększenia wiedzy na temat roli tłumaczy ustnych i pisemnych.

Artykuł 6

Klauzula o nienaruszaniu poziomu ochrony

Żaden z przepisów niniejszej dyrektywy nie może być rozumiany jako ograniczający lub wyłączający prawa i proceduralne gwarancje zapewnione przez europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej, inne właściwe przepisy prawa międzynarodowego lub prawo któregokolwiek państwa członkowskiego, które zapewnia wyższy poziom ochrony.

Artykuł 7

Wdrażanie

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do zapewnienia zgodności z przepisami niniejszej dyrektywy w terminie najpóźniej …* [* - 24 miesięcy od daty jej wejścia w życie].

2. Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określane są przez państwa członkowskie.

3. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty przepisów prawa krajowego, za pomocą których dokonują transpozycji do prawa krajowego nałożonych na nie przez

niniejszą dyrektywę obowiązków, wraz z tabelą pokazującą sposób, w jaki przepisy niniejszej dyrektywy odpowiadają przyjętym przepisom prawa krajowego.

Artykuł 8
Sprawozdanie

Do dnia …. r. [*36 miesięcy po upływie terminu publikacji niniejszej dyrektywy w Dzienniku Urzędowym*] Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie oceniające, w jakim stopniu państwa członkowskie podjęły środki niezbędne do zastosowania się do niniejszej dyrektywy i do którego załączy, w razie konieczności, odpowiednie wnioski ustawodawcze. Sprawozdanie obejmuje również przewidywane skutki finansowe środków podjętych przez państwa członkowskie na mocy niniejszej dyrektywy.

Artykuł 9
Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 10

Niniejsza decyzja jest skierowana do państw członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli dnia […] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego	*W imieniu Rady*
Przewodniczący	*Przewodniczący*